

äldre patienter. Det kan bli kapitel som »Hjärtsjukdom hos äldre«, »Hudåkomor hos äldre«, »Ortopedi hos äldre« etc. Det viktigaste bör i stället vara att beskriva det specifika i den geriatriska sjukvården, t ex den multisjuklighet som äldre patienter nästan alltid uppvisar.

Det är just detta som Åke Rundgren och Ove Dehlin gjort i sin nya lärobok. Författarna är inte vilka som helst. De är två av rikets mest erfarna geriatriker – inte »bara« vad gäller forskning och klinik utan också vad gäller pedagogisk verksamhet med ett flertal läroböcker i sina portföljer. Nu har de fokuserat på multisjukligheten hos äldre patienter.

Boken har ett tjugotal kapitel, som väl täcker geriatrikens arbete. Av skäl som framgår ovan tycker jag bäst om de avsnitt som särskilt framhäver det specifikt geriatriska, såsom »Det geriatriska synsättet«, »Vikten av att se helheten«, »Okaraktäristisk symtomatologi« och »Multimorbiditet och multifarmakologi«. Kapitlen »Det geriatriska synsättet« och »Akuta tillstånd« är lysande!

Jag saknar egentligen inga väsentliga geriatriska ämnesområden i denna bok. Urvalet beskriver väl det tvärvetenskapliga inom gerontologi och geriatrik. Här finns förutom det rent kliniskt medicinska också basalbiologi, sociologi och psykologi. Möjligen kunde nutritionsavsnittet ha skrivits längre (och kallats nutrition och inte malnutrition?). Näringsbrist kan inte bara bidra till uppkomst av sjukdom, den kan också fördröja tillfrisknande. Och specifika tillstånd som lunginflammation och trycksår kan bli snabbt bättre inte »bara« av antibiotika och sårvård, utan också av nutritionsterapi. I läkemedelskapitlet ställs viktiga frågor, till exempel »Är läkemedelsanvändning verkligen nödvändig? Finns det alternativa behandlingar?« Och aspekter finns med att beakta angående enkel läkemedelsdosering, noggrann information om verkningar och inte minst biverkningar, utvärdering och plan för utsättande.

Välgjord bok

Boken uppvisar en föredömlig layout med text logiska rubriksättningar. Och ett vältränat falköga upptäcker inte ett enda korrekturfel! Allt är mycket väl skrivet och didaktiskt, och några sakfel står inte att finna ens med lupp.

Jag kan inte nog uttrycka min uppskattning av konstnären Lars Hanssons kongeniala bilder, som förutom att illustrera textens idéer ger uttryck för åldrandets själ och geriatrikens budskap.

En bok för varje geriatriklinik

Slutligen vill jag gärna rekommendera boken till varje svensk geriatriklinik och till sådana enheter som numera

också har med geriatriska patienter att göra (primärvård etc).

Naturligtvis gäller denna rekommendation hela det geriatriska teamet – arbetsterapeuter, audionomer, dietister, logoped, läkare, psykologer, sjukgymnaster, sjuksköterskor, socionomer m fl.

Neurovetenskap i samhällsligt perspektiv

Dai Rees, Steven Rose, editors. **The new brain sciences: Perils and prospects.** 301 sidor. Cambridge: Cambridge University Press; 2004. ISBN 0-521-83009-5.

Recensent: Reet Arnman, f d överläkare, internmedicin, Uppsala.

Den moderna neurovetenskapens landvinningar ställer i utsikt radikal behandling av sjukdomar som tidigare setts utan bot. Men den nya neurovetenskapen består inte bara av faktaupptäckter, genererande nya genetiska och farmakologiska lösningar på individuella problem. Den har också sociala och ekonomiska dimensioner. Transplantation av stamceller är inte endast en cellresursfråga, och dyra behandlingar kan inte ses fristående från andra sjukvårdskostnader.

Neurovetenskapens drivkrafter

Boken har två brittiska redaktörer. Rees har haft en framträdande position bl a inom forskningsetik. Rose är en meriterad molekylärbioleg, som har arbetat med Alzheimers sjukdom. De önskar få i gång en diskussion om den snabbt växande neurobiologiska vetenskapens drivkrafter och riktning och att få medicinska, legala, etiska och sociala aspekter belysta. De vill aktualisera frågan hur politiskt ansvariga och samhällsmedborgare kan påverka utvecklingen i förväg i stället för att vara med om att (som det uttrycks på engelska) stänga stalldörarna när hästarna skenat ut.

Författare från olika vetenskaper

Några medverkande från två konferenser, 2001 respektive 2002, har ombetts att vidarebearbeta sina föredrag. Det första mötet anordnades i Stockholm av Wenner-Gren och European Science Foundation, det andra i London av Royal Society och Gresham Collage. Barbro Westerholm (enda svenska skri-

bent i boken) har tillsammans med redaktören Rees skrivit slutkapitlet. Bokens medverkande kommer från många skilda kunskapsområden: juridik, sociologi, filosofi, pedagogik, psykologi, neurovetenskap, genetik och psykiatri. Resultatet är en sammanhängande och välredigerad bok.

Bok med en bred målgrupp

Boken är indelad i tre huvuddelar. I den första »Freedom to change« poängteras att »mind« och »medvetande« utöver egenskaper hos den individuella hjärnan också kan ses som uttryck för relationer med den sociala världen. Vilka normer och vilken policy som kommer att styra utvecklingen av neurovetenskaper, vilka det är tillåtet att göra tester på, stamcellsanvändning osv, går inte att utläsa från enbart framsteg inom hjärnforskningen. Hjärnan som är biologisk bas för transcendens och symbolskapande kan ses som det ställe där samhällets ursprung är lokaliserat.

Den andra avdelningen »Neuroscience and the law« handlar om mänskligt ansvar och lagstiftning och belyser på ett intressegivande sätt samband mellan kriminella handlingar och straff i skenet av ny genetisk kunskap. En skribent berättar om en speciell genetisk förändring som hittats hos några med svårt aggressivt beteende. Man skall ha funnit genomslag bara om barndomen varit hård, var ligger ansvaret?

Den tredje delen »Stewardship of the new brain sciences« berör mer specifika områden, där utveckling av farmakologi och genetik har en tydlig samhällslig implikation. Här finns kapitel om stamceller, Ritalina och om psykiatriska diagnoser (ångest, paniksyndrom och depression) i relation till läkemedelsbolags produktutveckling.

Artificiella hjärnor för oss närmare ett slags förståelse av hjärnans funktion men, påpekas det på olika sätt i boken, endast en delförståelse. Som liknelse nämns att en flygplansspecialists kunskap om flygplan inte är tillräcklig för säker trafik kontroll eller till fyllest för att påvisa effekter på samhällets kultur, ekonomi, miljö, men innovationer inom flygplanstekniken påverkar flygsäkerheten, miljön osv.

Uppmuntrar till egna reflektioner

Bokens medverkande framhåller vikten av att neurovetenskapen fortsätter att vara i samspråk med samhällsvetenskap och att etiska frågor måste bedömas i sina sociala sammanhang. Denna boks kloka författare påtvingar inga lösningar men uppmuntrar till egna reflektioner och ställningstaganden. •